

BOKKENRIJDERS BELIEVEN BELGIË (22)

Hans Hermans

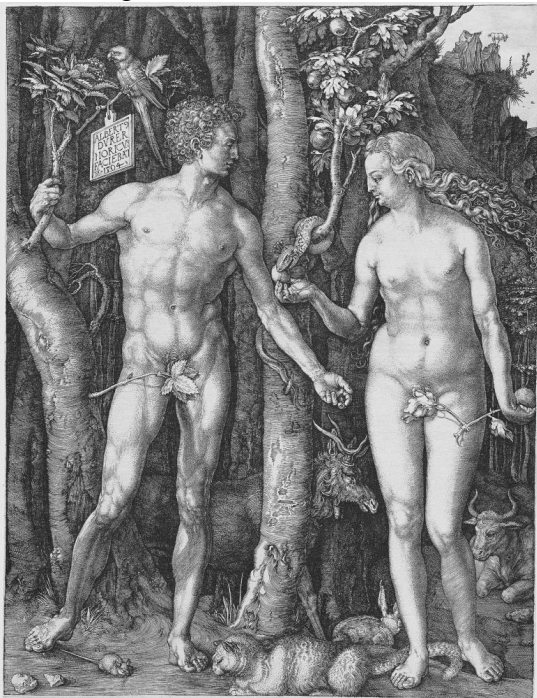
Hoofdstuk XIV Vastenavond versus Carnaval (8)

Overal ter wereld, zelfs in landen waar wij het niet vermoeden, heeft vastenavond een religieuze basis. Door politieke en/of commerciële oorzaken veranderde niet zelden het oorspronkelijke karakter, zodat we nu bij voorkeur over carnaval spreken. Vastenavond was een gedateerd vermommingfeest, maar carnaval is commerciëler en lucratiever. Op veel plaatsen wordt het vanaf 11 november tot en met Pasen gevierd. Geen wonder dat de Duitse Rijnlanders graag praten graag over hun 'Fünfte Jahreszeit'. Maar dat onderwerp zetten we even in de kast, totdat wij de dubieuze carnavalshistorie in Duitsland onder de loep nemen. Deze keer maken wij een wereldreis en bezoeken een aantal landen, die net als wij, al heel vroeg in het voorjaar de bloemetjes buiten zetten.

14.18. God was een vrouw

14.18.1. Het begin was de natuur

Faselabend heeft een moeder en carnaval een vader. De eerste was de aardbruine oermoeder, de tweede de Heer der Schepping. Als tegenwoordig sprake is van God is het altijd een man en soms vragen we ons af, waarom God geen vrouw (meer) mag zijn. Het antwoord ligt voor de hand. Het overgrote deel van de mondiale bevolking is geïndoctrineerd door de joods-christelijke voorstellingen van de ene echte God.

Adam en de uit zijn rib vervaardigde Eva als eerste mensen. Tekening door Albrecht Dürer

Theologen weten heel zeker dat deze echte God de wereld, het universum en de natuur geschapen heeft. Ofschoon God feitelijk een geslachtloos wezen is, wordt hij nooit 'Moeder', maar altijd 'Vader' genoemd.

*God wordt verbeeld als baardige man.
Geschilderd door Michelangelo in de
Sixtijnse kapel Vaticaan*

In onze gevoelswereld kan het Godsbeeld nooit van vrouwelijke geaardheid zijn. Adam was de eerste aardbewoner en Eva is slechts een product van een zijner ribben, zo kregen we geleerd. De mannelijkheid belichaamt het

potente principe van de schepping. Dat is niet verkeerd, als wij van jong af aan overtuigd zijn dat de Schepper een man is. Gerelateerd aan de ouderdom van de mensheid is deze overtuiging zeer jong. Het boek 'Genesis', dat borg staat voor de mannelijke prioriteit, is pas 5000 jaar oud, want bij de meeste oudere culturen domineert een godin, een oermoeder of moeder natuur. Door de evangelist Johannes weten wij: 'In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.' (verzen 1-5) Maar bij de natuurgodsdiensten was de Natuur het begin. Volgens oude cultuurvolken ligt de ondoorgrondelijke en onmetelijke kracht van de natuur bij de vruchtbaarheid van de vrouw. Beelden van de Natuurmoeder of Oermoeder werden gevonden in voorhistorische grotten van de Neanderthaler, van de Cromagnonmens en later ook bij de met dierenvelen bekleedde Kelten en Germanen. Elders op onze aardkloot bij de Maya's in Mexico, bij de Kretenzers in Griekenland, bij de piramidebouwers in Egypte en ga zo maar door.

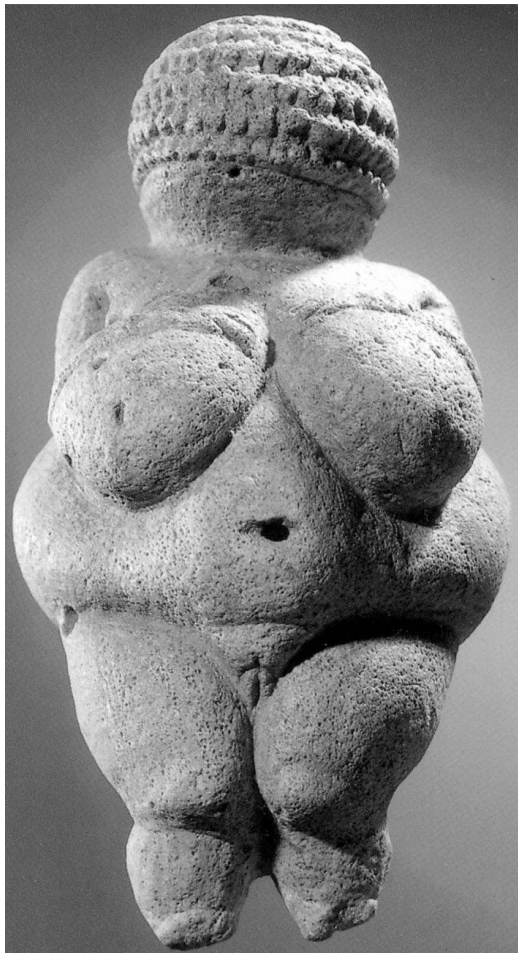
14.18.2. Oermoeder

De Grote Moeder, zoals zij van Egypte tot Indië, van Klein-Azië tot Afrika vereerd werd, gold als moeder van leven en dood. De aan haar gewijde feesten waren soms bloedig, soms orgiastisch. Overal waar mensen leefden werd gevierd en in dit kader is het niet vreemd, dat de oervorm van carnaval een mondiaal fenomeen is. In die tijden waren natuur en vrouwelijkheid één: De biologie van de vrouwelijke vruchtbaarheid was voor de oermens onbegrijpelijk en beangstigend.

De Mesopotamische vruchtbaarheidsgodin Ishtar

Die mensen veronderstelden intuïtief het geheim en tevens het grootste wonder van het leven, dat iedere vrouw bij zich draagt en poogden van dit moederlijke element een afbeelding te maken. De eerste, thans bekende, afbeelding van een Oermoeder werd 30.000 jaar geleden gemaakt. In de loop der jaren werden tussen de Pyreneeën en Rusland, duizenden van dergelijke beelden gevonden. De beelden hebben gemeen dat de Oermoeder steeds corpulent en niet zelden zwanger is. Ook grote gevulde borsten ontbreken niet. Het meest beroemd is ongetwijfeld de 'Venus van Willendorf' genoemd naar de vindplaats in Oostenrijk. Bekend is ook de meer dan 20.000 jaar oude statue van de Hethitische Zonnegodin en de veel jongere Mesopotamische vruchtbaarheidsgodin Ishtar (ook Ishtar of Ištar). Zij was de godin van het seksuele genot en van de voortplanting; twee heel verschillende aspecten van de huidige christelijke ethiek, die vroeger samen konden gaan.

Venus van Willendorf

14.18.3 Orgiastische feesten

Tegenwoordig veronderstelt men dat de Oermoeder niet alleen het vermogen had om nieuw leven te baren, maar ook om bestaand leven te doden. Er werden orgiastische feesten georganiseerd om de Oermoeder gunstig te stemmen; de wintergeesten moesten verdreven en het vruchtbare voorjaar moest ingeluid worden. Hoe werden de mannelijke goden vereerd? Helemaal niet, want zij bestonden eenvoudig niet. Mannen werden immers door vrouwen gebaard en niet andersom... Ook nu nog is op sommige plaatsen het carnaval een verheerlijking van het expressionele vrouwelijke lichaam, zelfs als dat door fanatieke carnavalogen ontkend wordt. Een educatief reisje naar Brazilië zou in dit geval verhelderend kunnen werken. Ongeveer 5000 jaar geleden werd aan de Oermoeder een mannelijke persoon toegevoegd. Geen mens weet waarom er aan het oeroude matriarchaat een einde kwam, het is zeer onwaarschijnlijk dat de religie toen een rol speelde. Eventueel mogen we

veronderstellen, dat stamhoofden en/of koningen, die zich zelf als goden beschouwden, een konterfeitsel lieten maken. Hun hoofden kwamen mettertijd ook op munten terecht. Allengs namen Zeus, Poseidon, Apollo, Dionysus en andere goden de 'macht' over, werd de aardbruine wereldmoeder onttroond en kwam aan het matriarchaat een einde. De Griekse godin Afrodite en haar Romeinse zuster Venus, konden de macht slechts gedeeltelijk overnemen. De machtige godin Hera, een zusje van Zeus, was de godin van het huwelijk en stond garant voor libido en vruchtbaarheid. Zij trouwde met Zeus, maar die verwekt een kind bij Alkmende; een sterfelijke vrouw. De wraak van Hera is bekend. De machteloosheid van de vrouw bereikte pas een hoogtepunt bij het ontstaan van de monotheïstische religies, waar slechts één mannelijk God dominant is. Mettertijd werden seksualiteit en vruchtbaarheid als twee heel verschillende zaken beschouwd. Het eerste werd nauwkeurig gereguleerd, het tweede werd ten zeerste aanbevolen.

Man en vrouw strijden om de voorrang in de Olympische godenwereld

Het mannelijke Godsbeeld dat tegenwoordig vanzelfsprekend is, is feitelijk het religieuze product van het jodendom, het christendom en

de islam. Daar is niets mis mee, ware het niet dat de emancipatiegedachte geweld wordt aangedaan. Vergeten wij niet dat in het Aken van voor de Tweede Wereldoorlog, het Tanzmariechen door een man vertolkt moest worden... Dat onderwerp bewaren wij voor later.

14.18.4. Bijbel en Babylon

Vanaf het prille begin waarschuwt de Joodse religie via het Oude Testament en het christelijke geloof via het Nieuwe Testament, voor de verleidingskracht van *Babylon*. De Bijbel schildert verleidingen graag af als erotomane vrouwen die met hun bevallig lichaam, gracieuze bewegingen en verleidelijke stem de mannen in de afgrond voeren. Denken we aan Delila, die Simson ten val bracht, Batseba die David verleidde en de talloze waarschuwingen in *Spreuken* gericht tegen die onbekende, maar o zo verlokkelijke vrouw. Denken wij ook aan de *Profetieën* en lezen iets over Babylon; de bekoorlijke mysterieuze verleidster uit *Openbaringen*, die in staat is iedereen, zonder uitzondering iedereen, in verwarring te brengen en mee te lokken.

De hoer van Babylon rijdend op een zevenkoppig monster

Johannes schrijft verder in *Openbaringen* 18:4: 'Ga uit van haar, mijn volk, opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar zonden!' (...) (Opmerking: Met 'haar' wordt hier de hoer *Babylon* bedoeld.) Ook latere mythen en anekdotes hebben het over de verleidingskracht van mooie vrouwen. Denken wij aan de onontkoombare lokroep van de Sirenes uit de Griekse mythologie, de verblindende schoonheid van Helena van Troje, het verlokkelijke gezang van de Lorelei vanaf een 132 meter hoge rots bij Sankt

Goarshausen en de kokette dansjes, respectievelijk pasjes, van Mata Hari (1876-1917) en Anna Pavlova (1881-1931). Wellicht moeten we ook de naam van de dartele Romy Schneider (1938-1982) vermelden. De aandachtige lezer merkt het al; *celebrities* worden niet oud. Volgens de joodse en christelijke Leer wordt Babylon door satan gebruikt om de wereld te verleiden tot beeldendienst en afgoderij. (1 Kor. 10:14; Openb. 13:14). De verleidelijke vrouw is het Bijbelse symbool voor verzoeking.

14.18.5. Godinnen vandaag

Het plaatsen van sculpturen, het exposeren van oermoeders en spaarzaam geklede godinnen, had in het land van de onbegrensde mogelijkheden, inderdaad de Verenigde Staten, tot gevolg dat twee van huis uit verschillende feministenclubs in het geweer kwamen. De intellectuele groep was gelukkig en tevreden dat hun oermoeders weer op een voetstuk geplaatst werden, maar hun proletarische zusters beschouwden de standbeelden als 'bewijsmateriaal' van een vrouwenvriendelijke en seksistische uitdrukking. De Nederlandse groep 'Spuugzat' die kennelijk tot de laatste categorie behoort nam het niet zo nauw met de moraal en schreef: 'Weg met de kutkunst' (...) En daar moeten de oermoeders en godinnen van de 21e eeuw het mee doen... In de VS worden sculpturen al gauw zinnenprikkelend genoemd en de censurerende genootschappen staan daar sterk in de schoenen. Wij merken het al, de één vindt een beeld schitterend expressief maar een ander vindt datzelfde beeld afschuwelijk afstotend. Misschien behoor ik tot de derde groep, dat zijn de mensen die alle heisa niet snappen. Iemand die ooit een bezoek bracht aan Italië, weet dat beelden niet simpel en eenduidig zijn. De manier waarop de expressie de verbeelding van sommige mensen op hol laat slaan is nog minder simpel en eenduidig. Op welke manier en op welk moment een vijgenblad het 'grote gevaar' moet camoufleren of bedekken, lijkt mij kost voor psychologen. Of zullen we het maar laten zoals het is, want lust en schoonheid, zijn ook iets waard. Beelden zijn machtig, dat was 30.000 jaar geleden het geval en nu nog

steeds. Beelden stonden aan de basis van de *faselabend*, doch in de loop van de decennia vonden er veel 'beeldenstormen' plaats. Na deze reis door het sculpturenland, maken we nu een wereldreis en ontdekken dat *faselabend* zich via *vastenavond* ontwikkelde tot een feest dat wij *carnaval* noemen. De oermoeders zijn verdwenen, nieuwe aardbruine figuren hebben hun plaatsen ingenomen.

Minoan Snake Goddess from the Palace at Knossos, Crete

De verbeelding van godinnen worden wel als seksistisch ervaren. Minoïsche slangengodin Kreta

14.19. Mardi gras in Frankrijk
14.19.1. Verdrag van de Pyreneeën
 Wij brachten reeds eerder een bezoek aan België, zodat we vandaag iets zuidelijker gaan. Aan de Noordzee ligt de havenstad Duinkerke, die ooit tot het graafschap Vlaanderen behoorde. Voor de duidelijkheid vooraf een beetje geschiedenis. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog, zette raadspensionaris Johann van Oldenbarnevelt (1547-1619) de boel op stelten, omdat de havenstad de Hollandse handel in de weg stond. Volgens Johan moesten de kapers een kopje kleiner gemaakt worden, zodat Maurits van Oranje, graaf van Nassau (1567-1625), kapitein-generaal van het leger van de Republiek der

Zeven Verenigde Nederland, op 2 juli 1600 een oorlogje organiseerde, die in de Vaderlandse Geschiedenis terecht kwam met de naam Slag bij Nieuwpoort.

In een poging het zeeroversnest Duinkerken in te nemen werd in 1600 de Slag bij Nieuwpoort uitgevochten

Feitelijk was de beroemde Nederlandse staatsman Johan van Oldenbarnevelt de directe opvolger van Willem van Oranje (ook Willem de Zwijger 1533-1584), maar dat was tegen de zin van diens zoon Maurits. Die liet Johan wegens hoogverraad gevangen nemen en spande een schitterend proces tegen hem aan, zodat die op 12 mei 1619 ter dood veroordeeld werd. Op 13 mei werd de 71 jarige man op het binnenhof onthoofd. Maurits van Oranje had dit kunnen voorkomen, maar deed niets. In 1648 was de Tachtigjarige Oorlog afgelopen, op 7 november 1659 werd het Verdrag van de Pyreneeën getekend, zodat Nederland, de facto in 1662, Duinkerke moest afstaan aan Frankrijk. Feitelijk was het een verdrag tussen Spanje en Frankrijk, want Nederland vond het in Duinkerke niet pluis...

14.19.2. Partagetractaat bij ons
 'T'is ghenoege, oorloghmannen. Den crygh is uyt ghebannen !' Dat schreef een dichter in 1648, om zijn vreugde over de *Vrede van Munster* karakter te geven. In de Noordelijke Nederlanden maakte die 'vrede' een einde aan de Tachtigjarige Oorlog met Spanje. De Vrede van Munster maakte deel uit van de *Westfaalse Vrede* en kon in veel Europese landen de harmonie herstellen. Dat was ook van toepassing in Duitsland waar er een einde kwam aan de Dertigjarige Oorlog. Maar daarmee werd het 'probleem' van de godsdienst, dat Nederland al ruim een eeuw verdeelde niet opgelost. Al helemaal niet in

het zuiden van de Republiek, want hier werden de wetten pas van kracht na het *Partage tractaat*, die uiteindelijk de facto in werking traden in 1663. Volgens de letter zouden protestanten en katholieken voortaan als gelijkberechtigd beschouwd worden. Op 26 december 1661 sloot de Republiek met Spanje het Partageverdrag, waarbij gebieden rond Maastricht verdeeld werden. Spanje kon zich maar moeilijk neerleggen bij een vrede die betekenen zou dat het land geen enkele zeggenschap meer zou hebben over de Republiek. Gulpen werd de hoofdplaats van de Staatse gebieden: Cadier, Margraten, Holset, Vijlen en Vaals. Bij ons in de buurt vielen een aantal heerlijkheden en plaatsen aan Spanje: Naast Simpelveld en Bocholtz ook Hoensbroek, Mheer, Noorbeek, Oud-Valkenburg, Strucht, Schaesberg, Schinnen, Schin op Geul en enige andere dorpen ten noorden van Valkenburg. Plaatsen hier in de buurt zoals Gronsveld, Heer, Keer, Rijckholt, Wittem en Wylré kwamen als vrije rijksheerlijkheden rechtstreeks onder het gezag van de Duitse keizer Leopold I. Er ontstond een lappendeken met kleine soevereinen, zodat westelijk van de Mamelisser Molenweg, aan de voet het Staatse Vaals, in het midden het Rijksduitse Wittem en op de kop het Spaanse Bocholtz lag. Oostelijk van die weg het gebied Orsbach als deel van de Vrije Rijksstad Aken.

De Vrede van Münster maakte een einde aan 80 jaar oorlog

14.19.3. Carnaval in Duinkerke

We gaan terug naar Duinkerke, een stad met meer dan 70.000 inwoners en haar haven is na Marseille en Le Havre, de grootste van Frankrijk. Duinkerke, aan de ophaalkust van de Noordzee, is het belangrijkste centrum voor de hele regio tot in België toe en de stad is

een ‘brandpunt’ op carnavalsgebied. De carnavalistische hoogburch kent een ‘Vijfde Jaargetijde’, zodat in dit Franse Département-Nord, de vrolijke tijd drie maanden duurt. Het is bekend dat vastenavond, met de naam *Mardi gras*, aanvankelijk onder vissers gevierd werd. Het uitbundige feest was niet alleen een voorbereiding op de vastentijd, want een dag later vertrokken zij voor een maandenlange reis naar de visgronden rond IJsland.

Carnaval in Duinkerke I

In Duinkerke wordt gebroken met de gevestigde orde en carnaval is de *Verkeerde Wereld*. Zoals op veel plaatsen wordt de prins vertolkt door een gewone man, zijn marot (narrenstok) persifleert een scepter, hij draait de bisschoppelijke mijter een kwartslag en draagt een narrenkap. Hotemetoten dragen blikken onderscheidingen en de brave processie wordt een narrenstoet. Ook in Duinkerke probeerden wereldlijke- en kerkelijke autoriteiten regelmatig, aan het vertier een einde te maken, door steeds nieuwe wetten en geboden te verkondigen. Een toevallige aardbeving of een veeziekte werden dankbaar gebruikt om de zondaars te overtuigen van de straf van God. Als havenstad kreeg Duinkerke te vaak bezoek van vreemde mogendheden en ook dat had tot gevolg dat de maatstaven minder plezierig werden.

Carnaval in Duinkerke 2

Tegenwoordig trekken op carnavalszondag duizenden feestvierders door de straten van Duinkerke, hossen op het ritme van de vele bands en kennen natuurlijk de tekst van de populaire liedjes uit hun hoofd. Het carnaval van Duinkerke is gestoeld op historische wortels die de individualiteit van dit feest sterk bepalen. Volgens traditie worden er dan wafels, pannenkoeken of beignets gegeten.

Carnaval in Duinkerke 3

14.19.4. Nice

Een andere bekende hoogburcht in Frankrijk is Nice en voor die inwoners is carnaval de grootste festiviteit van het jaar. Natuurlijk wordt er ook een optocht georganiseerd, waaraan 2 x 11 praalwagens deelnemen, die ieder jaar een ander motto hebben. Meer dan een miljoen vreemdelingen bezoeken ieder jaar het feest. Bij ons wordt meestal snoep, maar in Nice worden tienduizenden bloemen naar het publiek gegooid. De praalwagens hebben meestal een satirisch en soms een sarcastisch karakter. Dit jaar luidde het motto 'Roi de la Planète Bleue', (Koning van de Blauwe Planeet), waarbij de ecologie in de belangstelling stond. De vele blunders die de mensen de afgelopen jaren gemaakt hebben, werden ironisch tot expressie gebracht.

Bataille des fleurs in Nice

Natuurlijk wordt de clowneske carrière van premier Sarkozy met veel bling-bling in beeld gebracht. Eigenlijk zijn er drie verschillende optochten; de *corso* is de optocht met 22 prachtige praalwagens, meer dan 600 figuranten en tientallen bands. *Le Bataille de Fleurs* ontstond 134 jaar geleden (1876) op de bekende Promenade des Anglais en is tot op heden één van de belangrijkste evenementen. De zes meter hoge praalwagens die hieraan deelnemen zijn grote rijdende bloemenvelden. De derde optocht is het *Défilé ou Carnavalesque Illuminé*, (de parade van de lichtjes). Op die avond baadt de hele stad in het kleurige licht van de feestelijk versierde panden.

Volgend jaar (2011) luidt het motto: 'Roi de la Méditerranée' (Koning van de Middellandse Zee), waarbij de aandacht gevestigd wordt op de vervuiling van de zeeën. Niet op *Mardi Gras* (carnavalsdinsdag) eindigt het feest maar tijdens Halfvasten. Op die zondag is de laatste grote parade en daarna wordt de carnavalspop naar het strand gebracht waar hij verbrand wordt en de as in de zee terecht komt. Met de vlammen gaan natuurlijk ook de vele zonden in rook op. Dat is het oerprincipe van *faselabend* en werd naadloos overgenomen.

14.20. El Carnaval in Spanje

14.20.1. Valencia

In de tijd dat generalissimo (en dictator) Francisco Franco y Bahamonde (1892-1975) over Spanje regeerde, deden de Spanjaarden er beter aan om carnaval binnen de eigen vier wanden te vieren. Toen generaal Franco aan de macht kwam werd het 'zedeloze' feest verboden: hij vreesde dat de feestvierders zich tegen hem zouden keren. Toen werd er niet gevierd, want El Carnaval is een volksfeest dat tussen de eigen muren niet tot ontplooiing kan komen. Na zijn dood werd het carnavalsverbod opgeheven en kwam het feest zeer aarzelend op gang. Thans merken wij dat het feest ieder jaar populairder wordt. Net zoals op duizend andere mondiale plaatsen, is carnaval een feest uit de oertijd dat tijdens de Romeinse bezetting aangepast werd.

Carnaval in het Spaanse Cadiz

Het valt op dat ook in Spanje in sommige plaatsen de *carrus navalis*, (schuitwagen) gebruikt wordt om het omkeerprincipe gestalte te geven. Net als bij ons is ook daar een verschil van expressie (en rivaliteit) tussen de plaatsen onderling. Niet alleen in Valencia, ook in Cádiz in het zuiden en Sitges in de buurt van Barcelona, wordt negen dagen en nachten, grandioos gevierd. Cádiz viert een historische carnavalstraditie; reeds in de middeleeuwen waren er intensieve relaties met Venetië, de bekende haven- en carnavalsstad aan de Middellandse Zee. Volgens kenners is Cádiz de belangrijkste carnavalsstek in Europa. Het carnaval in Sitges is het pinkrosé feest voor alle homoseksuelen van Spanje. Wijlen dictator Franco zou er een bommetje gedropt hebben, maar die tijd is gelukkig voorbij. Nu

is Sitges een mondaine badplaats voor hippe gays uit binnen- en buitenland.

Carnaval in Sitges

14.20.2 Santa Cruz de Tenerife

Voor iemand die Rio de Janeiro te ver vindt en toch op zoek is naar extravagantie, die komt in Santa Cruz de Tenerife niets te kort. De hoofdstad van het Spaanse eiland Tenerife staat garant voor het tweede meest spectaculaire carnaval ter wereld. De eerste carnavalsdag is op 26 januari met de presentatie van de kandidaten voor de koninginverkiezing.

Begrafenis van een vis op Aswoensdag 1

Bezoekers uit de 'nuchtere' noordelijk landen van Europa kijken er hun ogen uit, als de spetterende stoet, die ieder jaar een andere motto heeft, door de straten trekt. Dit jaar (2010) werd ook aandacht besteed aan de heroprichting van *El Carnaval* toen het schrikbewind van Franco achter de rug was. Het carnaval wordt ieder jaar op Aswoensdag afgesloten met de theatrale begrafenis van *El Sardina*; dan wordt in een lange processie een grote vis door de straten gedragen om later begraven te worden. Die begrafenis betekent het einde van een uitbundig omkeerfeest en uiteraard de vergeving van alle misstappen.

Ook andere steden en gehuchten op Tenerife vieren carnaval, maar meestal komt er geen 'sardien' aan te pas. Op sommige plaatsen wordt een stropop in de fik gestoken, want als gerenommeerde carnavalplaats kan men de berouwvolle zondaars niet aan hun lot overlaten...

Begrafenis van een vis op Aswoensdag 2

14.21. Carnaval in Italië

Van despoot Napoleon weten wij, dat hij een zwak voor oorlog en een hekel aan carnaval had. Napoleon Bonaparte (1769-1815) was de Eerste Consul van Frankrijk van 1799 tot 1804, keizer van Frankrijk van 1804 tot 22 juni 1815. Tussendoor was hij van 31 maart 1805 tot 6 april 1814 gelijktijdig koning van Italië. In zijn tijd mocht in Italië persé geen carnaval gevierd worden.

Napoleon en Mussolini waren tegen carnaval

Ook de dictatuur van Mussolini deed het carnaval in Italië geen goed, want voor zijn tijd werd in het land op talrijke plaatsen langer dan een maand carnaval gevierd. (Opmerking: Benediti, Amilcare, Andrea,

Mussolinie (1883-1945) was van 1922 tot 1945 een fascistische despoot. Hij oefende een absolute controle op de burgers uit en kon op die manier de bestaande democratisch regering over nemen. Hij was dik bevriend met Adolf Hitler, de dictator van nazi-Duitsland. Over diens carnavalsopvattingen lezen we meer in het volgende tijdschrift.) Ook de Kerk was geen voorstandster van het wellustige feest en wou er een stokje voor steken. Pas in 1980 werd het carnaval in het algemeen en in Venetië in het bijzonder, uit zijn Doornroosjeslaap gewekt en groeide in korte tijd uit tot een megaspektakel.

Mussolini

14.21.1 Carnevale di Venezia

In Italië wordt op veel plaatsen carnaval gevierd, maar bekend over de hele wereld is *Magie di Carnevale di Venezia*. Volgens oude documenten werd er in 1268 voor het eerst gewag van carnaval gemaakt. Vermomming was in die tijd niet alleen aan carnaval gebonden, ook tijdens andere feesten mochten maskers gedragen worden. Het carnaval in Venetië is expressief en mysterieus, omdat de mensen elkaar vanachter hun maskers bespieden. De geheimzinnige stad draagt daartoe een steentje bij. Venetianen zijn overtuigd dat hun carnaval het meest sprookjesachtige feest op de wereld is. De lagunenstad maakt geen verschil tussen hetero's en homo's, iedereen is van harte welkom. Anders dan tussen Maas en Rijn, wordt in Venetië veel minder de nadruk op een buitengewone bierconsumptie gelegd.

Venetiaanse maskerade 1

Verkleed en vermommen mag, maar braspertijen zijn uit den boze. De straatveger trekt een chique kostuum aan en de bankdirecteur trekt een overall aan en verzuimt niet de kokette dienstmeisjes in de billen te knijpen. Iedereen draagt een masker en de onvermijdelijke spanning is merkbaar. Dit jaar stond de befaamde havenstad van 6 tot 16 februari, dus precies elf dagen op haar kop. In Venetië heeft carnaval nog een vastenavondtintje, want van de feestelingen wordt verwacht dat ze een masker dragen. Dat is geen probleem want op iedere stratenhoek zijn de karakteristieke maskers te koop. Tijdens die onbesuisde tijd zijn er overal voorstellingen, verkleedpartijen en dansfeesten.

Venetiaanse maskerade 2

14.22. Fasnacht in Zwitserland

14.22.1. Reformatie had gevolgen

In het Duitstalige deel van Zwitserland spreekt men liever over *Fasnacht*, dan over *Fastnacht* omdat hun (protestants) lentefeest niets met vasten te maken heeft. Het Middelhoogduitse werkwoord *vasen* is een synoniem voor *bevruchten* of *voortplanten*. Geen wonder, want de vruchtbaarheid van velden, vee en vrouwen was bij voorkeur aan

het voorjaar gebonden. Volgens de inwoners van Bazel vieren zij de enige echte *Fasnacht* in Europa. Het opmerkelijke feest duurt precies drie etmalen en begint op maandag. Tijdens de reformatie kwamen Kalvijn en de zijnen met de door de katholieke Kerk gedulde duivelse vastenavond, niet uit de voeten en konden in vrij korte tijd, in hun gebieden het feest verbieden. De enige uitzondering in Zwitserland is Bazel en waarom het daar niet gelukt is weten we niet. (Opmerking: Hieraan werd al eerder aandacht besteed onder 14.6.4.)

De Bazeler Fasnacht

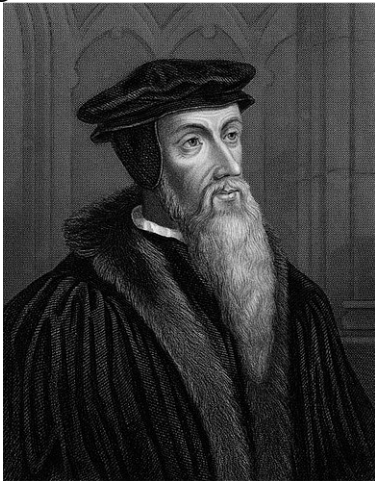
Fasnacht wordt er nog steeds gevierd op de zondag *Invocavit*. (Opmerking: Dat is de zesde zondag voor Pasen. Tijdens het *Concilie van Benevent (1091)*, werd besloten dat op de zes zondagen voor Pasen niet gevast behoeft te worden, maar daardoor werd de vastentijd zes dagen naar voren geschoven tot op de huidige Aswoensdag.) Kritiek van de Kerk, naar aanleiding van een al te omvangrijke uitgelatenheid op de drie dagen voor Aswoensdag, was er door alle jaren heen. Volgens de Zwitserse carnavalogen zeer extreem tijdens de 15^e eeuw, toen Calvijn de reformatie predikte. De katholieke kerk hield zich over het algemeen op de vlakte, maar voor de protestantse hervormers had *Fasnacht* een duivels karakter en moest uitgeroeid worden. (Opmerking: Johannes Kalvijn (1509-1564) wordt in het viertalige Zwitserland ook wel Jean Calvin of Jehan Cauvin genoemd. Hij wordt wel eens de belangrijkste man van de reformatie genoemd en werd naamgever van de christelijke stroming, het calvinisme)

Fasnacht Basel met soms een dubbele bodem

14.22.2. Der cordegé

Vanuit de behoefte aan een hossende vruchtbaarheidsoptocht met hels kabaal, ontstond pas veel later het idee om op de tonen van harmonische muziek gezellig te dansen. Omdat *männlein und weiblein*, tijdens het feest fysiek aanwezig zijn, kunnen er extravagante situaties ontstaan.

De reformatie van Calvijn was gekant tegen de fasnacht

In het Basel van voor de reformatie, had de onthoudingswet een tweeledig karakter; in de vastentijd mocht geen vlees aan tafel en al evenmin in bed genoten worden. Met *Fasnacht* was er behoefte om op alle gebied een voorschot te nemen. Het is nog maar de vraag welke 'verlokking des vlezes' aantrekkelijker was. In dit licht is het wel begrijpelijk dat op de drie dolle dagen voor Aswoensdag een vrolijke ventielcultuur uitgeoefend werd.

De *cordegé* (optocht) waaraan circa 20.000 gemaskerde mensen, zestig muziekgroepen en meer dan honderd praalwagens deelnemen is 13 km lang. Cultureel en economisch behoort

Fasnacht tot de grootste evenementen van Zwitserland. Tijdens die drie etmalen zijn niet alleen alle bedrijven, maar ook de winkels gesloten, want iedereen wil het evenement bijwonen. De feestvaarders op de talrijke praalwagens gooien niet alleen snoep, maar ook sinaasappels en pluche beestjes.

De optocht in het protestantse Basel wordt ook gebruikt om kritiek te uiten op de regering en meer nog op de katholieke kerk. Vooral als de paus een encycliek aan zijn beminde gelovigen stuurt, weet de 'Bazelaar' hierop in te haken:

*So verfasst der Hailig Stuehl scho
wiider soone Schrybe
me liess, statt safer Sex, der Sex safer
lo blybe.*

*Und das isch s'Gäl vom Ai hänn die
dört unde gfunde,
wär Bischof wärde will, wird vorhär
underbunde.*

*Isch das jetze, froggt d'Frau Maier,
s-neuscht Koch-Rezäpt für verlorene
Aier?*

14.22.3. 'Tien Fasnachgeboden

Gasten zijn in Basel van harte welkom, maar zij moeten zich wel aan de 'Tien Geboden' houden:

1. *De Zwitserse vlag niet oneerbaar gebruiken.*
2. *Alcoholconsumptie tijdens de optocht is verboden.*
3. *Carnavalsgroeten zoals: alaaf, helau, narri-narro enz. enz. willen we niet horen.*
4. *Ben je geen Bazeler, hou dan je mond en verbaas je.*
5. *Kostuums van cowboys, indianen, paters, astronauten enz. enz. zijn niet gewenst.*
6. *Deelnemers in civiele kleding worden niet graag gezien.*
7. *Sjminken en ander gebruik van verfspullen is nergens voor nodig.*
8. *Tijdens de optocht wordt er niet geschunkelt, dat doen Duitsers.*
9. *Reeds eerder gestrooide confetti mag niet nogmaals gebruikt worden.*
10. *Oneerbare toestanden zijn ontoelaatbaar.*

14.23. Carnival in Engeland

14.23.1. Schisma van 1534

Is carnaval in het flegmatieke Engeland mogelijk? In de middeleeuwen was het kolderieke volksfeest overal mogelijk en in Engeland heeft vooral de antipaapse anglicaanse religie er een einde aan gemaakt. We mogen het schisma van de katholieke Kerk, in de tijd van Hendrik VIII van Engeland en de excommunicatie van zijn dochter Elisabeth I als de basis van de Engelse reformatie beschouwen, ofschoon de anglicanen nog wel eens beweren dat hun godsdienst ontstond te Canterbury in het jaar 597. Augustinus van Canterbury was een Benedictijn en wordt als apostel van de enige echte heilige Angelsaksische Kerk beschouwd.

*Hendrik VIII vrouwrijk en meedogenloos
heerser*

Hendrik VIII (1491-1547) uit het Huis Tudor, was koning van Engeland en later ook van Ierland.

Zoals de meeste heersers uit zijn tijd was hij egoïstisch en wreed. Tegenstanders ruimde hij meedogenloos uit de weg. Hij had zes vrouwen waarvan hij er twee liet onthoofden... Hoe dit te rijmen valt met zijn Rooms-katholieke religie en zijn afkeer van het reformatorisch gedachtegoed is niet duidelijk. Hij eiste ook dat de Anglicaanse liturgie hetzelfde moest zijn als de katholieke. Hij had er geen bezwaar tegen dat Anglicaanse priesters niet gebonden zijn aan het celibaat, Maria werd niet onbevlekt ontvangen, vrouwen kunnen priester worden

en men kent alleen het sacrament van het doopsel en dat van de communie.

En als we denken dat de Engelse Kerk geen stromingen kent, hebben we het goed mis. Er zijn een tiental afsplitsingen, die anders over de sacramenten, anders over de H. Maagd, anders over vrouwelijke priesters enz. enz. denken. Maar over carnaval denken alle godsdienstige afscheidingen hetzelfde: 'Het werk van de duivel !'

14.23.2. Londen

Met de komst van steeds meer allochtonen, organiseerde de West Indische gemeenschap in 1966 in de wijk Notting Hill, in plaats van fastelavond, een Caribische variant van carnaval, die toen voor veel flegmatieke Britten erg 'sizzle-frizzle' was. Het is waarschijnlijk meer uit lucratief dan uit historisch oogpunt, dat in die westelijke wijk van Londen, honderden gespierde mannen met steeldrums en fleurig gekostumeerde dames, de boel op stelten zetten. Op ludieke wijze weten zij de afstand tussen de aardbruine oermoeders van ooit en de chocoladebruine godinnen van nu te overbruggen. Het zijn vooral de immigranten uit Trinidad die tijdens het feest hun heimwee naar de tropische Antillen lucht geven, doch de laatste jaren ontwikkelt Caribbean Carnival zich steeds meer tot een bezienswaardigheid en wordt zelfs door regering als een multiraciale happening beschouwd, omdat het immigranten en autochtonen op een positieve manier bij elkaar brengt. Sinds 1966 word er ieder jaar een zinderende carnavalsoptocht gehouden, waarbij de muziek hoofdzakelijk bestaat uit calypso, reggae, samba en natuurlijk *soca*, het traditionele ritme met een mix van soul en calypso.

De nadruk ligt nog steeds op het Caribische erfgoed, want tientallen kraampjes verkopen chicken jerky of saltfish en de vlaggen van Trinidad-Tobago en Jamaica hangen achter kraampjes, voor de gevels en over de schouders.

In Engeland waar het voorjaar nog killer is dan bij ons, heeft men er een *zomercarnaval* van gemaakt, dat steeds op de laatste zondag van augustus gecelebreerd wordt. Wellicht is ook dit een van de grote verschillen tussen

vastenavond en carnaval; het ene is gebonden aan een datum voor Aswoensdag het andere niet. Dat laatste neemt niet weg dat veel Antillianen schrikkanjagende maskers vanuit hun Caribisch thuisland meegebracht hebben, om met terugwerkende kracht de Engelse wintergeesten te verbannen...

Caribbean Carnival in hartje Londen

Nu is dit het grootste straatfeest van Europa en na Rio het grootste carnaval van de wereld. Het is een evenement voor gekleurd Londen, waarbij mensen met goede wil zeer welkom zijn. Niet alleen uit Londen maar uit heel Engeland komt dan een toeristenstroom op gang. Gelukkig heeft ook de Anglicaanse Kerk aan strengheid ingeboet en ziet thans geen reden meer de vrolijke mensenmassa hun feestje te verbieden.

14.24. Maslenitsa in rusland

14.24.1. Blini en garmoška

Kunnen Moedertje Rusland en de Bruine Aardgodin hand in hand gaan? Natuurlijk wel, want de *Heidense Faselabend*, was bij alle volkeren traditioneel. Ieder volk en ieder land gebruikte een andere naam en in Rusland werd vroeger over *Maslenitsa* (*boterfeest*) gesproken. In eerste instantie was het de bedoeling om door rituelen de wintergeesten te verdrijven.

Momenteel wordt tijdens het boterfeest een beslag gemaakt waarin veel eieren verwerkt zijn. De bereide pannenkoeken, die daar *blini* heten, worden dik met boter besmeerd, want ze symboliseren de goudgele zon... Niet zelden wordt dit hoofdgerecht belegd met steur, kaviaar, zure room of zoete jam. Zeven dag wordt er gevierd en zeven dagen wordt er de *garmoška*, een soort harmonica, bespeeld.

Het Russische Maslenitsa.

Op sommige plekken was er ook sprake van een omkeerritueel, waarbij de sociale, later maatschappelijke, rollen omgedraaid werden. De laatste dag van Maslenitsa is de *Vergevingsdag*, waarbij iedereen bij iedereen om vergeving vraagt. Beide mensen buigen en zeggen: 'God zal u vergeven!' Tot diep in de nacht wordt er gevierd en het feest wordt tenslotte beëindigd met het verbranden van een pop uit stro, die de winter symboliseert. Het warme vuur begroet de lente die in het verschiets ligt. Het is nog steeds niet duidelijk waarom de oorspronkelijke en originele vastenavondgebruiken, overal op de wereld nagenoeg hetzelfde zijn. Maslenitsa stond door de eeuwen heen onder zware druk van de Orthodox-Russische kerkvorsten en ook de dictatuur van de Sovjetbonzen deed het boterfeest geen goed. Gelukkig werd de invloed van alle mensverachtende regimes aan de kant geschoven en worden thans in steeds meer plaatsen maslenitsafeesten gehouden.

Pannekoeken voor het boterfeest

14.24.2. **Gevorkte schoot...**

Wij konden reeds eerder lezen dat de 'Lage Landen' bekend en beroemd waren vanwege hun literaire carnavalsontboezemingen. Reeds in 1413 schreef de Nederlander Van Oestvoerne een verslag met de titel *Die Blauwe Scuit* en in 1492 de Duitser Sebastian Brant: *Das Narrenschiff*. In 1501 schreef de Vlaming Jogge Bade *Schepen der dwaze vrouwen* en in 1509 de befaamde Desi Erasmus; *Lof der Zotheid*. Ook in vreemde land is de vrouw en haar 'gevorkte' schoot een zinnebeeld voor zinnenstrelend carnaval. Uit Rusland kennen we een stukje proza met de titel *Déjà vu* van de schrijver Velimir Klebnikov. Hij was een groot woordkunstenaar.

*Met de lijn van een roos gevorkt in uw schoot
waardoor in het lege vlak de leegte aanvangt
& weldra er liefde wolkt & haat, waarmee gij
ruimte splitst & rekt de tijd zodat een hand ons
de hand aanreikt, waarmee wij onze vingers
ertoe kunnen bewegen ons de ogen
& de lippen te sluiten, ons tot kalmte te
manen, ons...*

*De vrouw met haar gevorkte schoot wordt na
het feest verbrand*

14.24.3. **Wereldpresident**

De eigenlijke naam van de Russische schrijver-dichter was Viktor Vladimirovitsj Chlebnikov (1885-1922). Als zoon van een leraar en een Oekraïense artistieke moeder was zijn genenpakket perfect. Hij groeide op in het landelijke Astrachan in het zuiden van Rusland en begon met de studie wiskunde.

*Eerste president van de wereld was
Chlebnikov.*

Toen hij boeken van de revolutionaire bioloog Darwin (1809-1882) gelezen had, trok hij naar Sint Petersburg om er biologie, Sanskriet en Slavistiek te studeren en werd hij ornitholoog. Maar toen hij iets later boeken las van de revolutionaire politicus Tolstoj (1826-1910), werd hij een strijdbare 'wereldleider'. In Petersburg raakte hij al vlug betrokken bij de activiteiten van de artistieke elite van zijn tijd. Eén van de projecten van de groep, een idee van Chlebnikov, was de oprichting in 1916, van een mondiale regering bestaande uit een Internationaal Genootschap van 317 Wijze Mannen, waarbij Chlebnikov tot President gekozen werd. In dat jaar werd hij onder de wapenen geroepen en omschreef de toestand als een huiveringwekkend carnaval !' Vanuit de erbarmelijke omstandigheden waar hij aan den lijve de gruwelen van de oorlog ondervond, richtte hij vele smeekbeden naar zijn vrienden om hem uit zijn benarde toestand te redden. Na de Revolutie trok hij in 1920 met het Rode Leger naar Perzië, maakte er kennis met de cultuur en beleefde het als een carnavalsperiode. Maar zijn gezondheid was erg labiel en toen hij in Rusland terugkeerde stierf hij op 36 jarige leeftijd aan uitputting. Op zijn doodskest stonden de woorden: 'Eerste president van de wereldbol'. Het academisch Leuvens carnaval besteedt regelmatig aandacht aan 'hun' Klebnikov en de manifesten worden door de regionale radio

uitgezonden. De cd-opnames zijn te koop en worden natuurlijk ook opgeslagen in de Perdotheek van het carnaval. Het motto luidt: 'Alles gaat verloren, daarom kan het schone ons zo goddelijk bekoren!'

In de tweede helft van de 19e eeuw trok Amerika vele landverhuizers.

14.25. Carnival in Amerika

14.25.1. Landverhuizers

De Verenigde Staten van Amerika wordt wel eens het land van de ongekende mogelijkheden genoemd, maar op carnavalistisch gebied legt de VS weinig gewicht in de schaal. Tijdens de grote landverhuizingen in het begin van 19e eeuw namen emigranten vanuit Nederland en Duitsland, historisch erfgoed mee naar Amerika. Waarschijnlijk waren de pionierjaren van deze wegbereiders erg zwaar zodat ze geen fut hadden om carnaval te vieren. Maar volgens een andere lezing, namen die mensen ook de religieuze spanningen mee, hetgeen in het 'vrije' land de feestvreugde niet verhoogde. In de jaren 1860-1870 probeerden ook honderden Limburgers een nieuwe toekomst in het noorden van Amerika op te bouwen. Zij werden gelokt door de proclamatie van de 'Homestead Act' uit 1862, die aan een

gezinshoofd ouder dan 21 jaar, een gratis stuk land ter grootte van 160 acres (ongeveer 64 ha.), ter beschikking stelde. Er was een voorwaarde aan verbonden; Men moest de oude nationaliteit afleggen, men moest Amerikaans staatsburger worden en het land moest vijf jaar onafgebroken bewerkt worden. Dan werd het areaal op de naam van de landverhuizer overgeschreven tegen de luttele prijs van 10 US dollar. Ook scheepvaartmaatschappijen zagen er brood in om emigranten met verlokkelijke aanbiedingen te lokken.

14.25.2. New Orleans

Het listige Noord-Amerika, dat dringend om werkkrachten verlegen zat, stond niet te wachten op folklore en zeker niet op carnaval en met de daaraan gekoppelde frivoliteiten. Vergeten we niet dat daar het ambivalente gevoel bestaat, waarbij men zich 'vrij' noemt en puriteins denkt. Wij weten nog steeds niet, waarom de Germaanse *Fassenach*, *Fastnacht* en *Vastenavond* niet van de grond kwamen, maar Franse emigranten wel hun *Mardi Gras* (Vette Dinsdag), tot ontplooiing konden brengen. In de Franse wijk van New Orleans (Louisiana), wordt het feest thans *American carnival* genoemd.

Het feest begint op de twaalfde avond na Kerstmis en eindigt op vastenavond (carnavalsdinsdag).

De carnavalskoning van New Orleans.

Hun prins carnaval wordt *Rex* genoemd. Het is niet uitgesloten dat de Fransen een handje hulp kregen van gekleurde bewoners, van wie bekend is dat ze iets meer peper in hun bloed hebben. De blanke mensen van die stad, gaan gekleed in purper en goud, de historische kleuren van het Romeins en Rooms gezag,

terwijl de gekleurde mensen vooral in groen en goud, de traditionele kleuren van Creoolse mensen, de straat op gaan. De mensen verzamelen tijdens de carnavalsstoet allerhande kraaltjes en kettinkjes en traditiegetrouw doen jonge dames dan ondeugende dingen om de versieringen in bezit te krijgen. Valt het 'strippen and flashen' van de schone in de smaak, dan wordt dat beloond met een sierraadje... Waarschijnlijk werd hier vastenavond uit de Oude Wereld en ongekunsteldheid uit het hart van Afrika tot een aanlokkelijke mixture gemaakt.

Mardi Gras in New Orleans.

14.25.3. Cuba

Het eiland behoort weliswaar tot Amerika, maar niet tot de Verenigde Staten. Het land is sinds 1959 officieel een socialistische republiek en ligt in het Caribische gebied. Er heerst slechts één (communistische) partij en de bewoners hebben het niet naar hun zin. Dat is in een paar woorden de definitie van een buitengewoon land. Proberen de bewoners de ellende te vergeten door overmoedig carnaval te vieren? Of zit carnaval in de genen? Op de meeste plaatsen bestaat een *Vijfde Jaargetijde* tussen Kerstmis en Aswoensdag. Dat was ook het geval toen eeuwen geleden het feest door Spanjaarden georganiseerd werd, doch in de 18^e eeuw, toen de Cubanen het voor het zeggen kregen, werd er het zomercarnaval van gemaakt, zodat in Santiago de Cuba ieder jaar tussen 21 en 27 juli grandioos gevierd wordt.

In die week verandert de stad in een heksenketel. Er is geen militaire marsmuziek en er wordt niet gesjoeneld, maar des te meer sambageschuifel bij trommelgeroffel.

Cubaans carnaval 1

Heel anders dan bij ons worden daar de feestvierders meegesleept door het rappe ritme. In dit carnavalsparadijs spant de volkswijk Sueño de la corona, de bewoners vieren er uitdagend en ondeugend. Iedere avond trekken kleine optochten door de straten met mallotige, ridicule en ironische groepjes. Zij worden begeleid door honderden samba-, rumba- en salsadansers. Voor 'muziek' wordt gezorgd door trommelaars met tumbadora's, bongo's, claves en andere slagwerk. Niet minder uitgelaten is het carnaval in de stadswijken Trocha en Las Olmos, waar de optochten beheerst worden door de zogenaamde Conga's, waarbij duizenden mensen bij het ritme van Afrocubanisch drumwerk en ratelaars, schuifelend door de straten trekken.

Cubaans carnaval 2

Het zal de inwoners van Bocholtz deugd doen te ervaren dat het tegenwoordige zomercarnaval van Santiago de Cuba onder bescherming staat van hun patroon Sint Jacobus de Meerdere, wiens feestdag daar op 25 juli schitterend gevierd wordt.

14.25.4. Rio

Bijna 8000 km zuidoostelijk van Santiago de Cuba ligt in Brazilië de carnavalshoogburcht Rio, die officieel Rio de Janeiro genoemd wordt. De stad die tot 1960 de hoofdstad van Brazilië was, ligt aan de baai van Guanabara met het bekende strand van Copacabana. De stad heeft vier wereldbekende voetbalclubs, maar Rio is vooral bekend vanwege het uitzinnig gevierde carnaval.

Fameuze carnaval van Rio

Geen stad op de wereld, waar zo duidelijk te zien is, dat de aardbruine oermoeders van de historische *Faselabend* hun plaats moesten inruimen voor bronsbruine ‘godinnen’. De meeste toeristen weten niet dat het land meer dan 200 maal groter is dan Nederland en een beetje kleiner is dan Europa. Bij het horen van Brazilië gaan bij veel carnavalstoeristen de bellen rinkelen, want Rio en andere plaatsen zijn dan bepaald inviterend. Rio is de *Moeder van het carnaval* en het festijn wordt terecht de meest wulps en spectaculaire extravagantie genoemd.

Het carnaval in Rio is een tweeënheid tussen danseressen en samba.

Het feest begint op zaterdag voor carnaval en eindigt op Aswoensdag. Niet alleen toeristen uit alle hoeken van de wereld kijken er naar

uit, maar vooral de bewoners van Rio's krottenwijken, die een heel jaar werken aan de geweldige praalwagens en de kostuums van de schaars geklede equipage.

De bewoners van de sloppenwijken dansen en feesten, vier dagen en nachten lang. Enerzijds hopen ze dat hun sambaschool als winnaar uit de bus komt, maar als dat niet het geval is wordt er niet getreurd, want de eenvoudige mensen worden een paar dagen ondergedompeld in de glamour en glitter van een exhibitionistische happening. Een apotheose is de parade door de Avenida Rio Branco; dé wedstrijd tussen de verschillende sambascholen van de wijken.

24.25.5. Carnatal in Natal

Een andere populaire carnavalsplek is Natal aan de oostkust van Brazilië, waar men bij voorkeur over *Carnatal* spreekt. De stad lokt met schone stranden en een prachtig duinenpark om te wandelen, in een paradijselijke omgeving. Carnatal bestaat uit vier dagen pré-carnaval dat reeds in december wordt gevierd. Niet de december met aanvriezende mist zoals wij die kennen, maar een aangename temperatuur van 25 graden. Men spreekt daar over *carnaval fora de época*, (carnaval buiten het seizoen). Carnatal is vooral in trek bij de eigen bevolking, want tijdens de echte carnavalsdagen bevinden de beroemde bands en sambagroepen zich in Rio de Janeiro of Salvador da Bahia. Voor gasten is dit feest ook een buitenkansje want men kan er tegen een redelijke prijs onbezorgd genieten van de vurige Braziliaan expressie. Dat kan zelfs op drie manieren: Door mee te lopen in een *bloco*, dat is een optocht met een paar praalwagens met live muziek, of door plaats te nemen in de *camarote*, dat is een tribune van waaruit men de optocht voorbij ziet trekken. De derde mogelijkheid heet *pipoca*, waarbij men zonder deel uit te maken van een groep door de plaats loopt. Dit carnaval buiten het seizoen, lokt ieder jaar duizenden bezoekers. Het feest is ook bekend bij lekkerbekken en smulpapen door het buitengewone gastronomische gerecht met de naam *Paçoca de Pilão*. Het bestaat voornamelijk uit vlees, boterkaas, banaan, ui en maniokwortel. Van de Nederlandse vakantiegangers die met Fly Brazil naar

Brazilië vliegen geeft 45% de voorkeur aan Natal, 24% aan Rio, 19% aan Salvador en 12% aan Fortaleza.

Het Carnatal in Natal nodigt uit tot deelname

24.25.6. Salvador da Bahia

Zoals overall in Brazilië vertoeven we ook in deze stad met haar drie miljoen inwoners in een waarachtig RK samenleving. De plaatsnaam werd afgeleid van de naam Heilige Verlosser van de Allerheiligenbaai. De stad dankt haar naam aan het feit dat Portugezen op Allerheiligendag in 1501 de baai van Bahia binnenvoeren. Hollandse scheepsmaten bezetten de havenplaats kortstondig in 1624 en 1646. Achteraf mogen de inwoners blij zijn dat de Hollanders er maar kort waren, want Calvinisme en carnaval slapen niet op één kussen...

Het carnaval in Salvador begint een week voor Aswoensdag met de leus: *Bahia, maior explosão de alegria*, (*Bahia, de grootste uitbarsting van vreugde!*), waarna de burgemeester de stadssleutel overdraagt aan de carnavalskoning *Rei Momo*. De muziek bestaat voornamelijk uit samba, reggae en

andere hitsige ritmes. Insiders vieren bij voorkeur in de wijk Pelourinho van de historische binnenstad. In de loop van de volgende dagen stromen drie miljoen carnavalsgekken door de straten, die er zwieren, kwelen en minnekozen. Hier wortelt het oerculturele erfgoed uit een tijd, toen vruchtbaarheid geen taboethema was. Het strookt niet met de veronderstelde viriliteit en het is op zijn minst ambivalent, dat meisjes steevast de 'postpil' bij zich dragen. De plaatselijke VVV verzoekt de dames dringend in een van de vele apotheken te vragen naar: 'A pilula do dia seguinte!' (...)

Prefatie

Er zijn nog steeds carnavalogen en feestneuzen die denken te weten dat *carnaval* een ander woord is voor *vastenavond*. Maar wij zijn inmiddels overtuigd dat er tussen de voorjaars- en vruchtbaarheidsfeesten van weleer en het commerciële carnavalsgebeuren van tegenwoordig, zowel op het mondiale alsook op het lokale vlak, een wereld van verschil is. De volgende keer staat ons periodiek in het teken van de Tweede Wereldoorlog. Daarin verschijnt dan de laatste aflevering in het kader van *Vastenavond versus Carnaval*, waarin uitvoerig aandacht besteed wordt aan dit volksfeest in Duitsland en heel in het bijzonder aan *Karneval im Dritten Reich*.

Bkkr.22W7325T39389C8

De Rei Momo van Bahia beschikt over de sleutel tot succes